

Hvem er jeg? Hvem blir jeg?

TEKST

Bjørnar Olsen

PUBLISERT 5. november 2010

KOMMENTAR: PROFESJON I ENDRING HER KAN DU LASTE NED ET KOMPENDIUM OVER ALT TIDSSKRIFTET HAR SKREVET OM EMNET FRA 2006 TIL I DAG.

UNIFORMT: Det hele var så enkelt før. Vi fullførte profesjonsstudiet, og ble psykologer, en like grunnleggende del av vår identitet som kjønn, seksualitet og nasjonalitet. Men hva nå? spør Bjørnar Olsen. Foto: Valeriana Solaris / Flickr.com

Det hele var så enkelt. Vi fullførte profesjonsstudiet, og ble psykologer, en like grunnleggende del av vår identitet som kjønn, seksualitet og nasjonalitet. For vi *er* da psykologer for evig tid, med en beskyttet tittel som følger oss som et kall 24/7 inntil den meisles inn på gravsteinen. Uroen mange kjenner når Sentralstyret ber årets landsmøte ta stilling til hvorvidt medlemskriteriene til Psykologforeningen skal endres, er derfor forståelig. For hvem er vi hvis EuroPsy-mastere og andre med tilsvarende kompetanse med ett kan bli medlemmer? Hvem blir vi hvis mastere etter individuell behandling av søknaden tas opp i foreningen, og på sikt får kalle seg organisasjonspsykologer eller samfunnspsykologer? Spørsmålene treffer rett i den trygge, vante psykologidentiteten.

Psykolog eller psykologi?

Det handler om hvilken psykologrolle Psykologforeningen skal ivareta, enten denne rollen er klinikerens eller et utall bindestrekspsykologer. Og det handler om hvorvidt foreningen skal hegne om psykologen eller psykologien. I det siste ligger også erkjennelsen av at det ikke lenger bare er profesjonsutdannede som kan mye psykologi, og da bør kanskje mastere med solid psykologfaglig bakgrunn få kalle seg psykologer. For også de har sin identitet knyttet til psykologien.

«Faget har hele tiden vært noe annet og langt mer enn selve anvendelsen, og den kliniske suksesshistorien som formidles i festtaler er en relativt ny fortelling»

For utdannelsesinstitusjonene er det ikke noe problem at det finnes ulike veier inn i psykologien. De bygger ut bachelor-, master- og profesjonsstudier som de vil, bare de får midler, lærekrefter og studenter. Men for Psykologforeningen er det mer problematisk, der den setter seg fore både å forvalte psykologifaget samtidig som den er en fagforening for psykologer. Velger man fagperspektivet, ser man at store deler av faget i dag forvaltes av mastere, gjerne med doktorgrader. Profesjonsstudiet er nemlig ikke lenger en generalistutdannelse, men har etter departementets ønske og med Psykologforeningens støtte blitt stadig mer klinisk rettet – og slik blitt en «yrkesskole» lik medisinen. Et slikt studium både rekrutterer og utdanner psykologer som primært vil inn i klinikken, mens masterne i større grad ser forskning og academia som en naturlig karrierevei. Det gir en situasjon hvor den vitenskapelige legitimiteten til Psykologforeningens medlemmer ivaretas av en gruppe akademikere som ikke uten videre får lov til å være del av den samme yrkesgruppen de er med på å legitimere. Satt på spissen er de altså med på å utvikle den fagkunnskapen som gjør at psykologtittelen er beskyttet her til lands, mens de ikke kan tildeles den samme tittelen de bidrar til å beskytte. Skismaet mellom psykologrollen og psykologifaget er altså knapt enkelt.

Medisin eller fysikk

Trolig bidrar også psykologifagets opprinnelse til dagens utfordringer for foreningen. For fagets utgangspunkt er ikke psykologrollen, men et ønske om å være et basalfag – på linje med fysikk og biologi. Der medisinen har sitt viktigste utgangspunkt i praksisfeltet, vokser psykologien like gjerne ut av laboratoriene. Her søkte man sjelens atomer, enten det var i form av ren sansning som i tyske laboratorier eller Pavlovs og Thorndikes grunnleggende læringsmekanismer. Rett nok kom anvendelsen tidlig inn, ikke minst gjennom den amerikanske pragmatismen, men også den franske kliniske anvendelsen. Likevel, faget har hele tiden vært noe annet og langt mer enn selve anvendelsen, og den kliniske suksesshistorien som formidles i festtaler er en relativt ny fortelling (selv om den er vel verdt å fortelle).

Når Legeforeningen i sin formålsparagraf sier at de skal ivareta medisinsk forskning, er utgangspunktet derfor annerledes enn når Psykologforeningens ønsker å ivareta psykologisk forskning. I hvert fall for meg virker koblingen mellom legers virke og den medisinske forskningen langt tettere enn mellom mye av forskningen som skjer i psykologiens navn og dens anvendelse. Skulle Psykologforeningen hatt en tilsvarende paragraf som Legeforeningen, ville det nok derfor være en ordlyd som lå mer mot klinisk psykologisk forskning, enn mot psykologisk forskning generelt. Men en slik forståelse ville bryte med formålsparagrafens ønske om å dekke bredden i faget. Igjen ender vi i utfordringen om hvilken psykologrolle og hvilke fagområder Psykologforeningen skal ivareta i fremtiden.

Faglig forening og fagforening

Kanskje forslaget nettopp kan leses som et signal om at foreningen i fremtiden ikke primært skal forvalte psykologer, men psykologien. Nå har knappst Psykologforeningen vært noen klassisk fagforening, der de alt for 50 år siden etablerte en spesialistutdanning og slik understreket at de også er en faglig forening. Og formålsparagrafen er tydelig på at man skal ivareta psykologfaget i hele sin bredde. Men realiteten de senere årene har likevel vært at vi har hatt en forening og en profesjonsutdanning som i økende grad har ivaretatt den kliniske psykologrollen. Med det resultat at formålsparagrafens ønske om bredde i stort monn har ligget som en dissonant akkord i bakgrunnen av en ellers vakker og velklingende klinisk suksesshistorie. Men ønsker Psykologforeningen å ivareta bredden i faget, har den kan hende ikke stort annet valg enn å åpne for mastere på sikt.

Det blir spennende å se hva delegatene på landsmøtet i slutten av november velger å legge mest vekt på: den velkjente norske cand.psychol.-identiteten og en fortsettelse av den kliniske suksesshistorien, eller ivaretakelsen av foreningens faglige bredde og en sterkere tilknytning til psykologiens basalfaglige identitet.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 47, nummer 11, 2010, side

TEKST

Bjørnar Olsen, Sjefredaktør

